

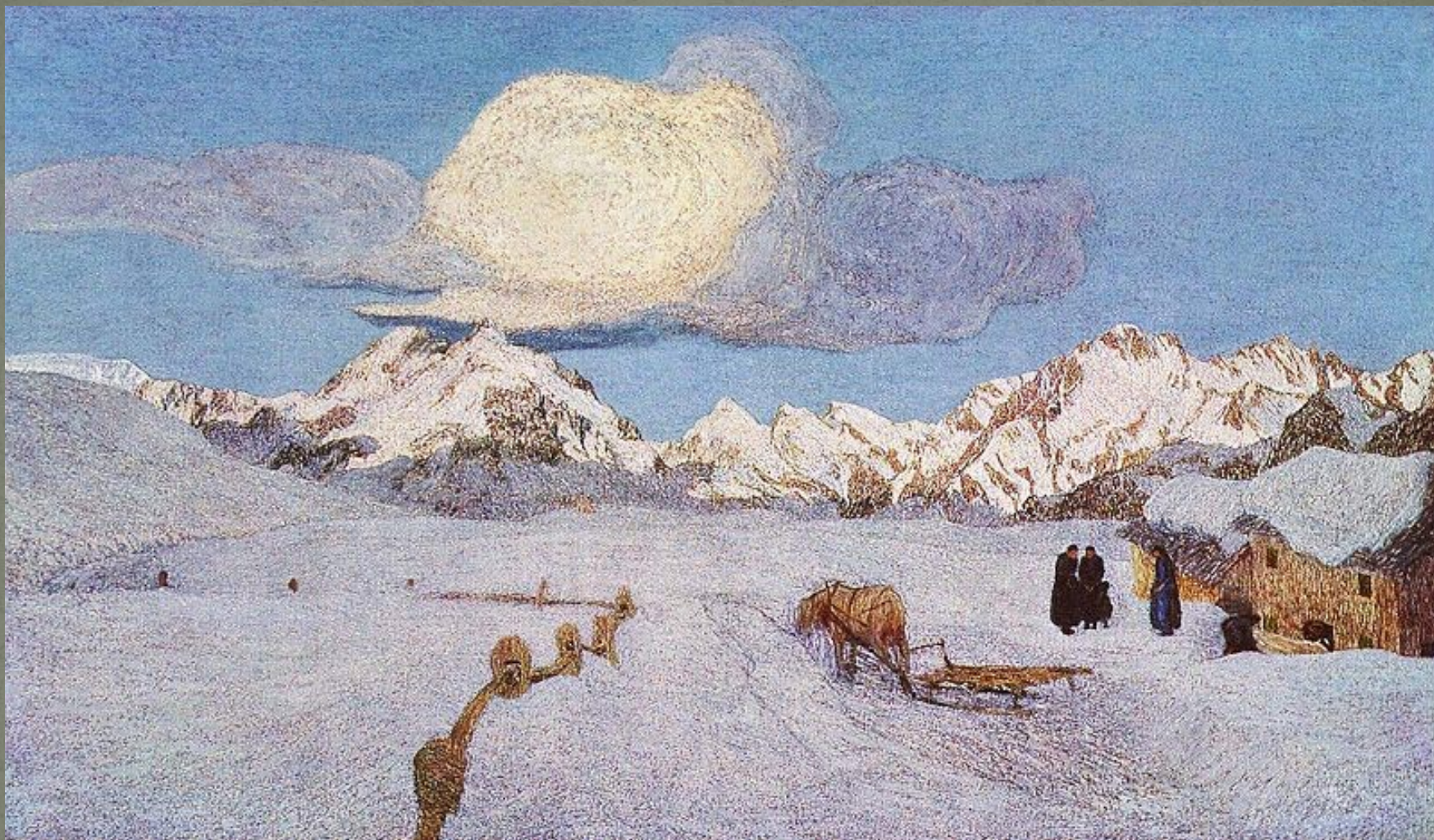
ANTIREALISMUS II.

Pavel Trtílek (12. 12. 2013)

SYMBOLISMUS

- vznik 1886 ve Francii
- jistá návaznost na romantismus
- odmítavá reakce na popisnost realismu a naturalismu
- snaha zobrazit nezobrazitelné – pomocí symbolů (poodkrýt tajemství)
- ústřední literární druh: poezie
- syntéza (já člověka, pravda duše, intuice, osud)
- duchovno (mystické tajemství odkryté uměním)
- skryté avšak všudypřítomné kosmické zákony, nevědomá vůle (Schopenhauer)

Giovanni Segantini: *Smrt*

Giovanni Segantini:
*Ave Maria a
převozník*

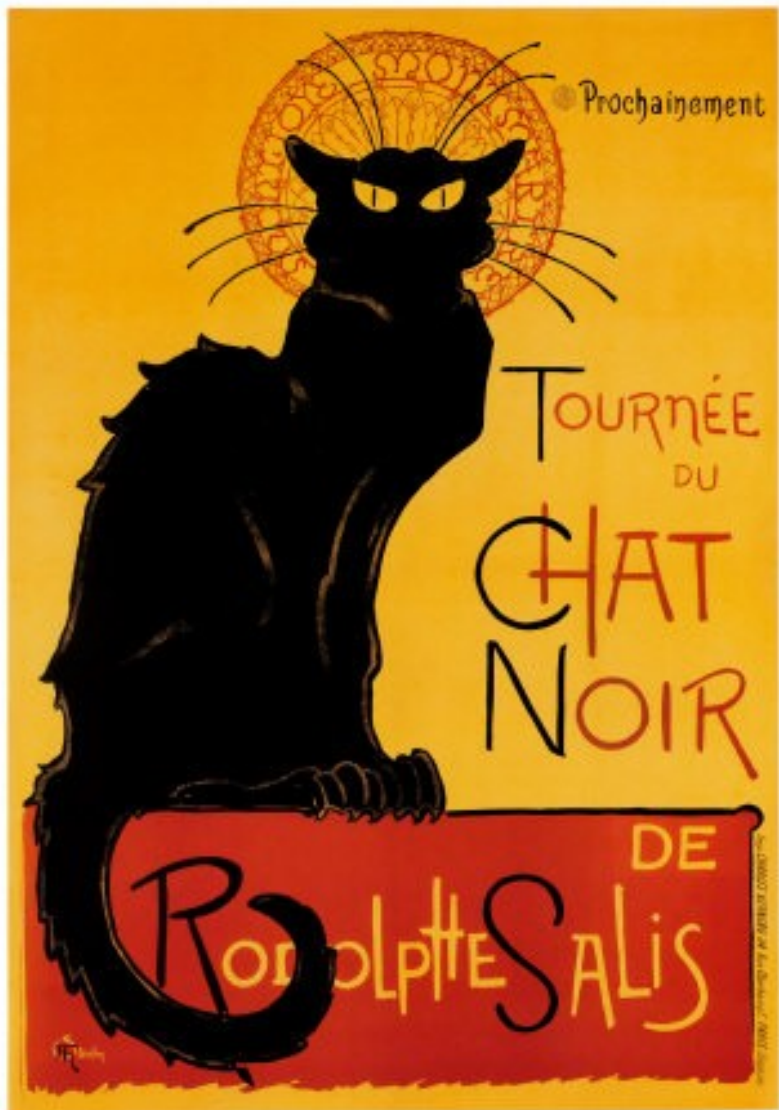

Hugo Simberg: Zraněný anděl

1. fáze symbolistní obnovy divadla:

- manifesty, poezie, debaty (formování symbolismu)
- duch dekadence
- po 1880 Paříž: **Latinská čtvrť** uměleckým centrem
- vznik malých divadel a kabaretů zejména v Latinské čtvrti (např. Chat Noir, Le Mirliton, Moulin Rouge atd.)
  - čtení, recitace, šansony, skeče, mystifikace, umělecké průvody ulicemi atd.

N° 5101 — 9e Année — N° 113

Prix : 10 centimes

9 Juin 1899

Le Mirliton

Hebdomadaire, paraît le Vendredi

Prix de l'abonnement

Un an	8 fr.	10 fr.
Six mois	4 fr.	5 fr.
Trois mois	2 fr.	3 fr.

DIRECTEUR
ARISTIDE BRUANT
84, Boulevard Rochechouart

Administré tout en son honneur
par la Rédaction et l'Administration
à M. JAMES LÉVES
Propriétaire de la Publication
7, rue d'Enghien, Paris

Les Quat'Pattes

Mécanisme par ARISTIDE BRUANT

Les quat'pats c'est les chiens d'Paris,
Les verveux les chiens de barrière,
C'est les chiens qui sont jamais pris,
Et qui jouent à la fourrière.

C'est l'air qui se balance d'aligne
Et des notes d'opéra-bouffe,
C'est tout pas des chiens d'opéra,
Et tout l'air comme d'opéra bouffe.

Voir la suite au verso.

Imprimé en France

JEAN MORÉAS

(1856 – 1910)

- *Symbolistické hnutí*
(manifest symbolismu, Le Figaro, 1886):
„Symbolismus je nepřítel pouček, deklamace, falešných citů, objektivní popisnosti.“
- *Kantilény* (sbírka básní)

STÉPHANE MALLARMÉ

(1842 – 1898)

- „Nezávislá revue“
(recenzent, v divadle
však „trpěl“)
- *Faunovo pozdní
odpoledne* (balet:
Claude Debussy)
- *Úchylky* (sbírka básní)

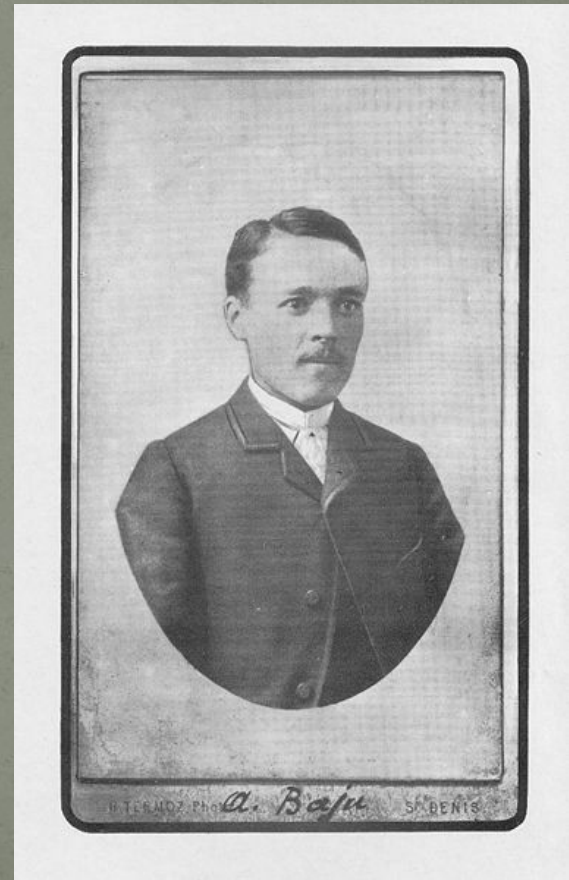
Eduard Manet: Mallarmé

ANATOLE BAJU

(1861 – 1903)

- založil časopis „Dekadentní literatura a umění“ (1886)
- manifest dekadentů: *Dekadentní škola* (1887)

2. fáze symbolistní obnovy divadla:

- 90.léta – k symbolistům se připojil André Gide, Paul Valéry či Paul Claudel
- dosud se symbolismus rozvíjel v poezii a malířství – nyní zájem i o divadlo:
  - degradace zažitých prvků konvenčního dramatu (koncert lepší než opera, kniha než činohra)
  - nedůvěra v existenci jeviště a herce (příliš realistické tělo)
  - herec: vetřelec v imaginaci básníka
  - snahy nahradit herce: recitátor, tanečník, mim, loutka (zrušit mimetické napodobení života symbolistickými evokacemi)

- inspirace pozdějších reformátorů
  - Craig a jeho „nadloutka“
- snaha omezit dějovou linii dramatu
  - poetizace dramatického textu
- volný verš (blízkost hudbě)
- symbolistní jeviště = prostor pro slovo, gesto, atmosféru, tajemství

RACHILDE

(1860 – 1953)

- „Královna dekadentů“, „Mademoiselle Baudelaire“
- 1890 založen symbolistně-dekadentní časopis „Francouzská rtuť“
- proslula vedením tzv. Salon Mardis („Úterky“)
- *Hlas krve* (naturalisticky laděná jednoaktovka)

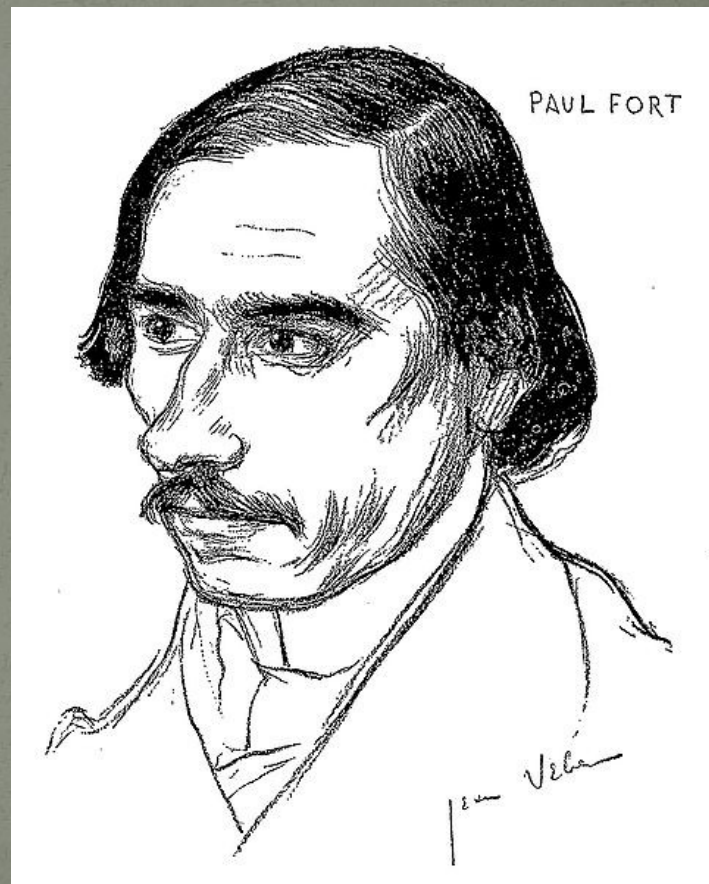

PAUL FORT

(1872 – 1960)

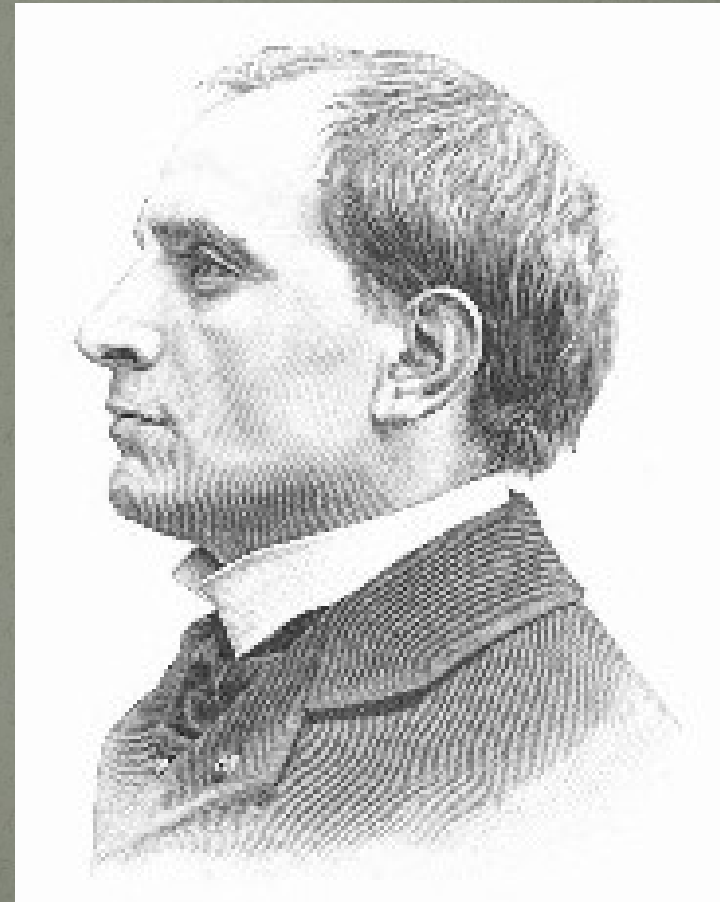
- červen 1890:
- **Théâtre Mixte**
(rozmanité zaměření)
- listopad 1890:
- **Théâtre d'Art**
(symbolistní zaměření)
- 10 inscenací (např. *Píseň písni*) a několik básnických pásem
- 3 sezony, herci přešli do:

AURÉLIEN LUGNÉ-POË

(1869 – 1940)

- herec a režisér
- říjen 1893 – **Théâtre de l'Œuvre** (do 1929)
- snaha potlačit hereckou složku
- 1897 – symbolistní poetika opuštěna (asijské experimenty)
- objevení noví autoři (Maurice Maeterlinck, Romain Rolland)

MAURICE MAETERLINCK

(1862 – 1949)

„Vždy umírá něco z Hamleta, když začne jeho postavu předvádět živý herec.“

Loutkové hry (loutka – symbol člověka, jenž ztratil identitu):

- *Slepíci*
- *Sedm princezen*
- *Ariana a Modrovous*
- *Modrý pták*
- *Inteligence květin* (botanická studie)

PAUL CLAUDEL

(1868 – 1955)

Diplomat, dramatik.

- *Zvěstování Panně Marii*
- *Saténový střevíček*

FUTURISMUS

- avantgardní estetika počátku 20. stol.
- pokusy o obrodu divadla
  - původně jen v oblasti malířství
- básnictví přestalo být vnímáno jako nápodoba skutečnosti – hledány nové způsoby vyjádření
  - asociativní sdružování slovních významů, opakování slabik či hlásek...
- později na něj navázal konstruktivismus (částečně i funkcionalismus)

1. futuristický manifest:

Manifest futurismu (Marinetti, in Le Figaro, 1909)

- zavržení minulosti, upnutí se k budoucnosti – nejen v umění
- tempo pokroku a rozvoje se mělo odrážet v umění („estetika rychlosti“)
- válka vnímána jako očista světa („energetická exploze“)
  - 1. světová válka – „cesta k pokrokové budoucnosti“
- rozklad syntaktických struktur
  - rozklad syntaxe, slovní anarchie...
- slova zbavená významu
  - snaha vyjádřit šon, ruch a rozvoj velkoměst (civilizace)

Gaston CALMÉTTE
Directeur-Gérant

REDACTION - ADMINISTRATION
12, rue de Valenciennes, Paris 10e Arr.

POUR LE PORTEUR
Abonnement, 12 francs par an
5 francs 60 par semestre
et pour les annonces et réclames
chez M. LAGRANGE, CERF & Co
5, place de la Bourse.

LE FIGARO

— Ledit par voie et dépot par crédit, ne répondent que pour le paiement de la somme, en vertu de la loi sur le crédit agricole mutuel (1889). —

DOMAINE

PAGE 1, 2, 3, 4

la somme de 1.000 francs.
Le sieur de la Roche + Le Sieur + Le Sieur +
Le Sieur + Le Sieur + Le Sieur +
Le Sieur + Le Sieur + Le Sieur +
Le Sieur + Le Sieur + Le Sieur +
Le Sieur + Le Sieur + Le Sieur +

PAGE 4, 5, 6, 7, 8

Le Sieur + Le Sieur + Le Sieur +
Le Sieur + Le Sieur + Le Sieur +
Le Sieur + Le Sieur + Le Sieur +
Le Sieur + Le Sieur + Le Sieur +
Le Sieur + Le Sieur + Le Sieur +

Le Futurisme

1. Nous ne pouvons pas parler de futurisme, car nous ne sommes pas futuristes, nous sommes de ceux qui vivent dans le présent, nous sommes de ceux qui vivent dans le présent, nous sommes de ceux qui vivent dans le présent.

Les hommes du futurisme ont peur de la mort, ils ont peur de la mort, ils ont peur de la mort.

Manifeste de Futurisme

1. Nous voulons chanter l'amour du danger, l'habileté de l'énergie et de la bravoure.
2. Les dépenses matérielles de notre époque seront le courage, l'audace et la vitesse.
3. La littérature ayant jusqu'ici magnifié l'impossibilité physique, l'état de la conscience, nous voulons exalter le mouvement, l'agilité, l'activité, la joie et le rythme de la vie.
4. Nous disons que la splendeur du monde n'est cachée ni dans les étoiles, ni dans la beauté de la nature. L'art moderne de nous ouvrir son cœur sans de grandesses, très des aspects à l'homme moderne, que l'homme moderne ne peut pas comprendre.
5. Nous voulons chanter l'homme qui brise le présent, nous le futur, nous le futur, nous le futur.
6. Il faut que le monde soit brisé par nous, nous le futur, nous le futur, nous le futur.
7. Il n'y a plus de beauté que dans la lutte, pas de chef-d'œuvre sans un caractère agressif. Le présent doit être un art nouveau violent contre les forces traditionnelles, pour le moment de sa splendeur dans l'histoire.
8. Nous voulons que le futurisme exprime son style. A qui nous exprime son style, nous le futur, nous le futur, nous le futur.
9. Nous voulons chanter la guerre, nous le futur, nous le futur, nous le futur.
10. Nous voulons chanter la guerre, nous le futur, nous le futur, nous le futur.

pour accomplir notre tâche. Grand nous sommes sur nous, nous le futur, nous le futur, nous le futur.

Le présent est un être de la terre, nous le futur, nous le futur, nous le futur.

Le futurisme est un être de la terre, nous le futur, nous le futur, nous le futur.

Manifest futurismu (1909)

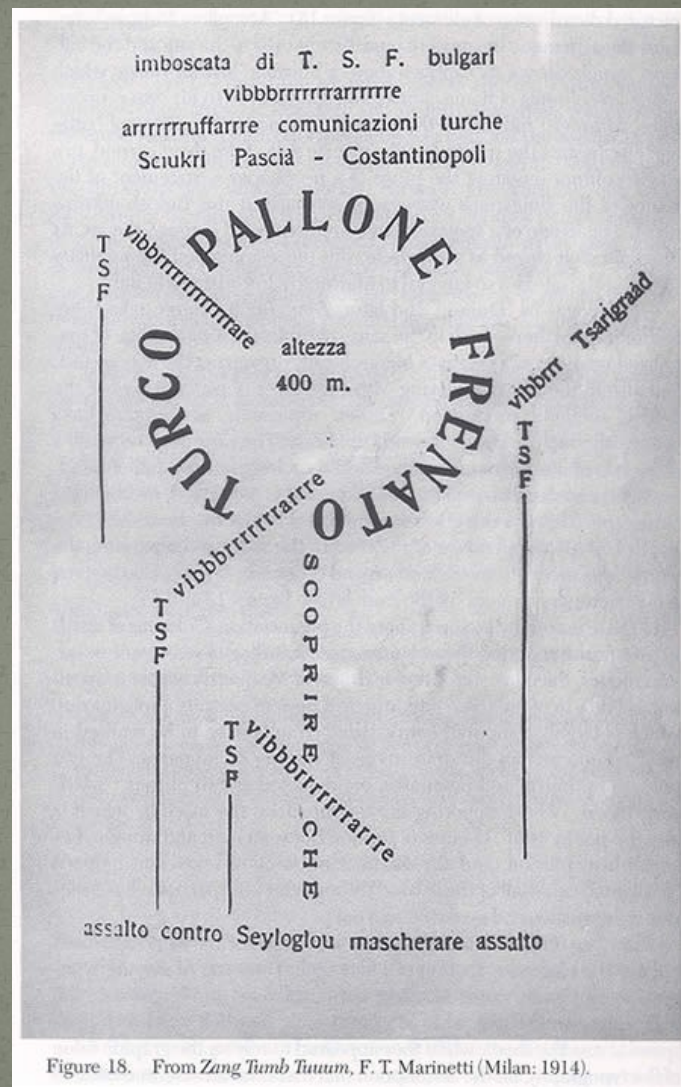
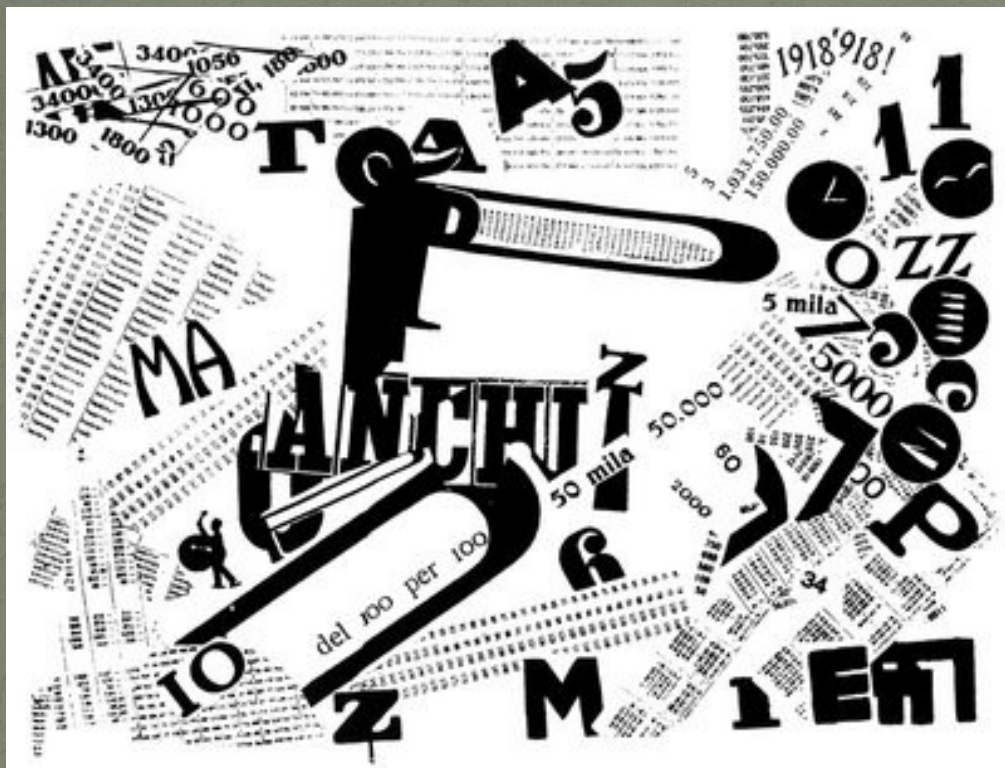

FILIPPO TOMMASO MARINETTI

(1876 – 1944)

- *Král Žrout* (1905)
- *Elektrické loutky* (1908)
  - hry uvedeny v divadelní laboratoři „Art et action“ (Paříž)
- *Kniha syntetických futuristických divadel* (1915, teoretický spis)

Marinettiho básně

Figure 18. From Zang Tumb Tuuum, F. T. Marinetti (Milan: 1914).

MARINETTIHO FUTURISTICKÉ MANIFESTY:

- *Manifest futurismu* (1909, viz výše)
  - vláda stroje na jevišti („deus ex machina“), krása stroje a jeho hravost (mechanické balety, strojové tance)
- *Manifest futuristických dramatiků* (1911)
- *Varieté* (1913)
  - zrod varieté s elektřinou (bez konvencí a svazujících tradic), filmové projekce, komické efekty, fóry s diváky
- *Futuristické divadlo syntézy* (1915)
- *Syntetické divadlo futurismu* (1919)
- *Divadlo překvapení* (1922)
- *Totální divadlo pro davy* (1933)
- Futuristická divadla:
  - Barevné divadlo (Řím), Divadlo jedenácti (Řím: Pirandello)

Giacomo Balla

Umberto Boccioni

KUBISMUS

- proměna scénografie
- manifest Guillaumea Apollinaira *Futuristická antitradice* (1914): požadavek o obrodu poezie (na základě inspirace díly kubistických malířů)
- **Pablo Picasso**: výprava k baletu *Merkur* (1924) a *Přehlídka* (1917)
- **Georges Braque**: balet *Zmatek* (1924)
- depersonalizace tanečníků (trhavé, mechanické pohyby)
- kubofuturismus (syntéza obou směrů)

Pablo Picasso: kostýmy k baletu *Přehlídka* (libreto Jean Cocteau)

